

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22.05.1974, sp. zn. Cpjf 79/73, ECLI:CZ:NS:1974:CPJF.79.1973.1

Číslo: 29/1974

Právní věta: Žádnému kogentnímu ustanovení československého právního řádu neodporuje, stanoví-li československý soud povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, když nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti je československým občanem a má bydliště na území ČSSR. Přitom je třeba, aby v odůvodnění soudního rozhodnutí bylo uvedeno, jakým způsobem soud dospěl k vyčíslení povinnosti platit výživné v cizí měně ve srovnání s tím, jakého výživného se takto dostane oprávněnému v československých korunách.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 22.05.1974

Spisová značka: Cpjf 79/73

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Řízení před soudem, Rozhodnutí soudu, Výživné dítěte

Předpisy: 97/1963 Sb. § 24 odst. 1 40/1964 Sb. § 82

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 29/1974 sb. rozh.

Žádnému kogentnímu ustanovení československého právního řádu neodporuje, stanoví-li československý soud povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, když nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti je československým občanem a má bydliště na území ČSSR.

Přitom je třeba, aby v odůvodnění soudního rozhodnutí bylo uvedeno, jakým způsobem soud dospěl k vyčíslení povinnosti platit výživné v cizí měně ve srovnání s tím, jakého výživného se takto dostane oprávněnému v československých korunách.

(Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 22. 5. 1974, [Cpjf 79/73](#))

V praxi vznikají pochybnosti v otázce, zda československý soud může stanovit povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění

výživného, zatím co nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti je československým občanem a má bydliště na území ČSSR.

Při řešení této otázky je třeba mít na zřeteli, že jde o postup československých soudů při úpravě vztahů a rozhodování o vztazích s mezinárodním prvkem. Je proto třeba pro úvahu o tom, podle právního řádu kterého státu je třeba postupovat, vycházet z ustanovení zákona č. 97/1963 Sb. (ve znění zákona č. 158/1969 Sb.) o mezinárodním právu soukromém a procesním, nestanoví-li něco jiného mezinárodní smlouva, kterou je Československá socialistická republika vázána.

Podle ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb. se vztahy mezi rodiči a dětmi, včetně výchovy a výživy, řídí právem státu, jehož příslušníkem je dítě. Vzhledem k tomu bude tedy třeba při úpravě těchto vztahů použít ustanovení zákona o rodině (zákon č. 94/1963 Sb.) a ustanovení občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.), popřípadě i další souvisící předpisy československého právního řádu.

Zákon o rodině ani občanský zákoník a ani jiné předpisy československého právního řádu nestanoví výslovně, v jaké peněžní jednotce (měně) je třeba platit výživné, jestliže plátce výživného má bydliště mimo území ČSSR.

Použit lze v této souvislosti ustanovení § 82 o. z., i když ani tímto ustanovením není uvedena problematika výslovně řešena.

Ustanovení § 82 o. z. je ustanovením dispozitivním. Podle § 82 odst. 1 o. z. není-li místo splnění závazku určeno dohodou, je jím bydliště nebo sídlo dlužníka; podle § 82 odst. 2 o. z. plní-li dlužník peněžitý dluh prostřednictvím pošty nebo peněžního ústavu, je dluh splněn okamžikem, kdy byla částka poukázána, není-li dohodnuto jinak.

Ustanovení § 82 o. z. je ustanovením obecným a nečiní rozdílu mezi závazky podle jejich právního důvodu ani podle toho, zda dlužník plní na podkladě smluvního závazku či na podkladě rozhodnutí soudu. Toto ustanovení lze tedy použít i na případy placení výživného. Jsou-li splněny i ostatní náležitosti plnění dluhu, má plnění způsoby uvedenými v ustanovení § 82 o. z. za následek zánik závazku ve smyslu ustanovení § 71 o. z.

Při nedostatku výslovného ustanovení československého právního řádu, jež by upravovalo uvedený právní vztah obsahující i mezinárodní prvek, je ovšem třeba při řešení této problematiky přihlídnout i k zásadám mezinárodního práva soukromého. Teorie tohoto právního oboru vychází z toho, že skutečnost, že určitý právní vztah se řídí právem některého státu, není rozhodující pro otázku peněžní jednotky (měny), v níž má být dluh splněn. Není-li plnění z právního vztahu s mezinárodním prvkem upraveno mezinárodní smlouvou, pak se vychází z toho, že má být plněno v peněžní jednotce (měně) toho státu, kde je místo plnění. V teorii mezinárodního práva soukromého se tato zásada vyjadřuje pravidlem „locus regit actum“.

Z toho se dovozuje i to, že takto určeným místem plnění je dán i způsob plnění dluhu, nevyjímaje ani peněžní jednotku (měnu) státu, na jehož území dlužník bydlí, za současného předpokladu dodržení právních předpisů upravujících platební styk s cizinou.

Uváděný stav právní úpravy československého právního řádu i zmíněné zásady mezinárodního práva soukromého je třeba mít především na zřeteli při řešení otázky, zda československý soud může stanovit povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného.

Občanský soudní řád upravuje postup soudů a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů občanů i organizací (§ 1 o. s. ř.). Z toho

vyplývá i požadavek vymezit soudem stanovenou povinnost k plnění způsobem odpovídajícím předpisům hmotného práva a způsobem umožňujícím bez obtíží i výkon rozhodnutí, nesplnil-li dlužník svou povinnost dobrovolně.

Jde-li o plnění výživného, které má povahu přednostní pohledávky (§ 279 odst. 3 o. s. ř.), vyplývá z právní úpravy i účel usnadnit realizaci plnění tohoto druhu. Lze tu poukázat např. i na to, že ČSSR přistoupila také k mezinárodní Úmluvě o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem (viz vyhlášku č. 14/1974 Sb.), která sleduje právě tento účel (srov. zejména čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 10 této Úmluvy).

Může tedy osoba povinná k plnění výživného uhradit platně dávky výživného v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště.

Právě tak neodporuje ustanovením československého právního řádu, stanoví-li československý soud povinnost platit výživné v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, když nezletilý oprávněný z této vyživovací povinnosti je československý občan a má bydliště na území ČSSR.

Uvedenému závěru neodporuje ani to, že podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 41/1953 Sb. (ve znění zákonného opatření č. 25/1961 Sb.) je peněžní jednotkou na území ČSSR československá koruna (Kčs). Toto ustanovení neřeší totiž otázku platného plnění dlužníkem bydlícím v cizině vůči věřiteli v ČSSR. Jde o předpis měnový, který se nezabývá otázkami občanskoprávního vztahu mezi dlužníkem a věřitelem ani otázkami devizovými, a tím méně postupem soudu při rozhodování o vztazích s mezinárodním prvkem.

K opačnému závěru nemohou vést ani úvahy o tom, že při stanovení výživného československým soudem v peněžní jednotce (měně) jiného státu by mohlo po vydání rozhodnutí dojít ke změnám v kursových relacích obou měn. Tyto změny nelze totiž vyloučit ani při stanovení výživného v československých korunách, neboť i v takovém případě je třeba při vymáhání výživného přihlídnout ke stanovenému kursu vyjádřenému v kursovém lístku Státní banky československé. Pokud by se rozdíl v měnových relacích projevil výraznějším způsobem a došlo by tak k podstatné změně v podkladech, z nichž soud při stanovení výživného vycházel, bylo by třeba s přihlídnutím k ustanovením § 99 zák. o rod. a § 163 o. s. ř. zkoumat, zda dříve vyměřené výživné odpovídá ještě potřebám oprávněného a možnostem i schopnostem povinného. Totéž platí i pro případ, kdyby se povinný přestěhoval do jiného státu, než ve kterém měl bydliště v době, kdy bylo o výživném rozhodováno.

Rozhodnutí československého soudu o uložení povinnosti platit výživné nezletilému, který je československým občanem a má bydliště na území ČSSR, v peněžní jednotce (měně) státu, na jehož území má bydliště osoba povinná k plnění výživného, neodporuje tedy žádnému kogentnímu ustanovení československého právního řádu.

Československé soudy mohou takto posuzovat v případech, kdy podle poznatků získaných soudem zejména z údajů Ústředí pro mezinárodně právní ochranu mládeže v Brně by výkon rozhodnutí ukládající platit výživné v československých korunách byl spojen s potížemi a průtahy a byl by ohrožen včasný a účinný výkon takového rozhodnutí v rozporu se zájmem nezletilého dítěte. Jde totiž především o to, aby bylo zajištěno nezletilým dětem, že se jim i při výkonu rozhodnutí dostane výživné v rozsahu stanoveném rozhodnutím československého soudu a odpovídajícím hlediskům uvedeným v ustanoveních zákona o rodině (zejména § 96 zák. o rod.). Jde i o to, aby se předcházelo případnému obcházení předpisů o devizovém hospodářství (zákon č. 142/1970 Sb. a vyhlášky č. 143/1970 Sb.).

Při stanovení výživného nezletilého dítěte v peněžní jednotce (měně) cizího státu bude se ovšem československý soud řídit týmiž hledisky jako při vyměření výživného vůči povinnému, který má bydliště na území ČSSR (srov. § 85 a § 96 zák. o rod.). Soud musí vždy dbát o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji (§ 120 odst. 1 o. s. ř.). Při posuzování možností povinného přihlédne ke kupní síle peněžní jednotky (měny) státu, na jehož území má povinný bydliště, a při posouzení potřeb nezletilého dítěte a možností druhého rodiče (bydlícího na území ČSSR) přihlédne ke kupní síle československé koruny. Na podkladě tohoto srovnání dospěje soud k odpovídající výši výživného v československých korunách a pak po zjištění toho, co se po přepočtu dostane nezletilému dítěti, může určit výživné i v cizí peněžní jednotce (měně). Pokud by šlo o výživné za minulou dobu, bylo by nutno přihlédnout k rozhodným okolnostem pro stanovení výživného v době splatnosti jednotlivých dávek výživného.

V odůvodnění rozhodnutí soudu musí být uvedeno, jakým způsobem soud dospěl k vyčíslení povinnosti platit výživné v cizí měně ve srovnání s tím, jakého výživného se takto dostane oprávněnému v československých korunách.